

Sivistysvaliokunta 19.10.2011

Suomen Akatemian kommentit asiakirjasta U 40/2011 vp, Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle komission tiedonannosta (*Eurooppa 2020 -strategiaa tukeva talousarvio*) ja ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (monivuotinen rahoituskehys 2014—2020), ehdotuksesta neuvoston päätökseksi (*omat varat*), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (*omien varojen päätöksen soveltaminen*), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (*omien varojen käyttöön asettaminen*) sekä luonnoksesta Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi (*toimielinten talousarvioyhteistyö*)

Suomen Akatemia on yhtä mieltä komission kanssa siitä, että Eurooppa2020-strategian tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vahvaa investointia inhimilliseen pääomaan, koulutukseen ja oppimiseen. Tietoon pohjautuvan talouden rakentaminen ja kilpailukyvyyn säilyttäminen edellyttävät investointeja tieteelliseen tutkimukseen ja innovaatioihin. Tutkimukseen investoimisen merkitys korostuu taloudellisesti vaikeina aikoina. Taloudellisesti epävarmoina aikoina tutkimuksen pitkäjänteinen ja johdonmukainen rahoitus on investointi, jolla rakennetaan tulevaisuutta. Suomen Akatemia pitääkin erinomaisena, että komissio esittää tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan osuuden lisäämistä EU:n talousarviossa ja esittää seuraavaan tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelmaan, Horizon2020-ohjelmaan varattavaksi 80 mrd. euroa älykäs ja osallistava kasvu –otsakkeelle varatuista varoista.

Suomen Akatemia kannattaa tutkimustoiminnan vaikuttavuuden painottamista. Pyrittäessä tutkimustoiminnan vaikuttavuuteen on tärkeää löytää tasapaino politiikkavetoisten ja tutkijalähtöisten toimien välillä. Puiteohjelmarahoitusta on suunnattava sekä tutkijoiden uteliaisuudesta, tiedonhalusta ja asiantuntemuksesta kumpuaviin aiheisiin että ylhäältä päin määriteltyihin yhteiskuntamme suuriin haasteisiin vastausta etsiviin aiheisiin.

Tutkijalähtöisellä perustutkimuksella on tärkeä rooli innovaatioissa. Vapaa, tieteellinen perustutkimus on se innovaatiojärjestelmän dynaaminen perusta, josta ponnistetaan ennalta arvaamattomiin tuloksiin ja läpimurtoihin. Nämä puolestaan luovat pohjan uudelle kasvulle, kilpailukyvyllä ja työllisyydelle. Suomen Akatemia pitää hyvänä, että Horizon2020-ohjelman toimien on määrä kattaa innovaatioisyklin eri vaiheet perustutkimuksesta markkinoille. Suomen Akatemia korostaa Euroopan tutkimusneuvoston (ERC) tärkeyttä. ERC on osoittanut pystyvänsä menestyksekkäästi tukemaan vapaata tutkijalähtöistä maailmanluokan huippututkimusta. ERC:n roolia tulisikin edelleen vahvistaa. Perustutkimuksen tulosten hyödyntäminen innovaatioiden kehittämisessä edellyttää läheistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Tutkijoiden ja tutkimustulosten liikkuminen sektorien välillä – tutkimusryhmistä teollisuuteen ja yrityksiin sekä hallintoon ja päätöksentekijöille – on ratkaisevan tärkeää. Lisäksi tutkijoiden kansainvälistä yhteistyötä, vapaata liikkumista ja verkottumista tulee kaikin keinoin edistää. Edellä mainitussa tutkimustulosten ja tutkijoiden sektorien välisessä liikkumisessa ja kansainvälisessä liikkuvuudessa puiteohjelman Marie Curie –apurahat ja –verkot ovat tärkeitä.

Suomen Akatemia kannattaa esitystä suunnata entistä suurempi osa rakennerahastovaroista tutkimukseen ja innovointiin. Rakennerahastotuen avulla nostetaan osaamisen tasoa vähemmän kehittyneillä alueilla ja mahdollistetaan niiden osallistuminen puiteohjelmarahoitukseen myöhemmässä vaiheessa. Puiteohjelmarahoituksen kriteerinä on kuitenkin edelleen säilyttävä hakemusten korkea tieteellinen laatu.

Euroopasta on mahdollista rakentaa houkutteleva huippuosaamisen keskus. Tämä ei kuitenkaan synny itsestään, vaan vaatii rahallisten ja henkisten voimavarojen lisäksi voimakasta tahtotilaa. On panostettava eurooppalaisiin tutkimusinfrastruktuureihin. Tulee rakentaa houkuttelevia tutkimus- ja innovaatioympäristöjä, jotka houkuttelevat niin nuoria tutkijoita kuin eri alojen huippuosaajia. Eurooppalaisten tutkimusinfrastruktuurien kehittämiseen tulisi käyttää sekä puiteohjelma- että rakennerahastorahoitusta.

Suomen Akatemia tukee voimakkaasti puiteohjelmahallinnon yksinkertaistamista. Nykyisessä muodossaan osallistumissäännöt ja EU-rahoitukseen liittyvät käytännölliset velvoitteet muodostavat vakavan kilpailuhaitan. Uuden ohjelman tulee perustua luottamukseen hakijoita ja rahoituksen saajia kohtaan. Tietynyyppisiä tutkimustuloksia ei voida taata etukäteen, vaan tutkimukseen sisältyy aina riski. Tutkimustyöhön kuuluu yllätyksellisyys ja ennustamattomuus ja myös ”epäonnistunut” tutkimus on tietoa ja investointi tulevaisuuteen. Tutkimustoiminnan luonne tulisi hyväksyä ja puiteohjelman säännöissä tulisi nykyistä enemmän sallia riskinotto.

Yhteenvetona:

- **Eurooppa2020-strategian tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vahvaa investointia inhimilliseen pääomaan, koulutukseen ja oppimiseen.**
- **Pyrittäessä tutkimustoiminnan vaikuttavuuteen on tärkeää löytää tasapaino politiikkavetoisten ja tutkijalähtöisten toimien välillä.**
- **Tutkijalähtöisellä perustutkimuksella on tärkeä rooli innovaatioissa. Perustutkimuksen tulosten hyödyntäminen innovaatioiden kehittämisessä edellyttää läheistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä.**
- **Entistä suurempi osa rakennerahastovaroista tulisi suunnata tutkimukseen ja innovointiin. Puiteohjelmärahoituksen kriteerinä on kuitenkin edelleen säilyttävä hakemusten korkea tieteellinen laatu.**
- **Eurooppalaisten tutkimusinfrastruktuurien kehittämiseen tulisi käyttää sekä puiteohjelma- että rakennerahastorahoitusta.**
- **Puiteohjelmahallintoa on yksinkertaistettava.**